

La degradació segons Arrabal

Fernando Arrabal (Melilla, 1932), escriptor. És propietari d'una de les personalitats més controvertides d'aquest segle, i autor d'una obra reconeguda internacionalment. Aprofitant la liquidació d'existències que impregna l'atmosfera, acaba de publicar *El mono o Enganchado al caballo*, una novel·la sobre el fons de l'abisme: la droga.

La seua última novel·la transcorre, en part, a la Malva-rosa, a València.

—És que jo hi vaig passar uns anys. Vostè no havia ni nascut. Van ser anys d'una gran importància en la meua vida, perquè ha estat l'única època de la meua vida que he estat creient. Tan creient vaig ser que era *agapit* en la Companyia de Jesús. El pare provincial de la Tarraconense m'havia introduït en aquesta etapa. I és allí on succeeix un fet fútil que jo conte molt més tard, en el moment de guanyar el premi Nadal: que als 17 anys, potser 18, sent *agapito*, crec haver vist la Mare de Déu. Això va fer que algunes persones, a les quals no agrada la veritat, aprofitaren per presentar-me com un pallasso a qui se li apareixen els sants i les marededéus deu voltes per any. Desgraciadament no ha estat el cas.

—Però se li va aparèixer o no?

—Va passar. Sincerament crec que va passar. A València, a la Malva-rosa, al costat mateix del xalet de Blasco Ibáñez, on hi havia una pensió, que encara existeix, i hi he estat fa poc.

—Com és que va anar a parar a València?

—A Alboraià hi havia l'única fàbrica del món de paper que es feia amb la palla de l'arròs, i jo hi treballava d'oficinista. Vaig fer el batxillerat a València i vaig començar els estudis de dret, però ja els vaig acabar a Madrid. Vivia en aquella pensió, al costat del xalet de Blasco Ibáñez. En aquell moment, el xalet de Blasco Ibáñez s'havia convertit en el cos de guàrdia del Frente de Juventudes. Hi havia comissaris d'Acción Católica que vigilaven com entràvem a l'aigua. Tenien por que prenguérem el bany massa poc coberts. Jo tenia fe en aquell moment.

—Després i abans no ha tingut fe?

—Vostè sap que jo sóc fill d'un republicà condemnat a mort, i aleshores, tot el que faig en la meua vida ho prenc amb enorme creença, amb sinceritat. Però em vaig convertir en agnòstic, en un agnòstic que li agradaria creure. Vostè sap que jo rese. I li ho vaig dir a Borges, a Tòquio. Sap vostè que jo rese sense creure? I ell em va dir que també resava sense creure. Ell resava perquè li ho havia promès a la seua mamà. Jo rese amb l'esperança, potser, de reviuire aquella època d'*agapit*, en que

jo vaig ser molt feliç. *Agapit* significa que teníem a Déu amor d'agape, que tenia cap a nosaltres amor d'eros. Després d'aquest episodi vaig ser protagonista d'un amor degradat. Una relació amb una dona un poc major que jo, on només comptava la relació fàl·lica, no era ni fàl·lico-vaginal, i la desenvolupàvem en la sessió contínua dels cines del Grau.

—Vostè va ser un xiquet superdotat, no?

—El superdotat és el mimetisme hispà en els temps de Franco. Franco vol crear el superhome a la manera nazi, i fa un concurs nacional que el designa amb aquest nom jocós de "superdotat", en el qual participem uns 300.000 xiquets i guanya jo. Si vaig guanyar no és perquè jo fóra un geni, sinó perquè vaig superar les proves que donaven una persona com jo era.

—Arrabal, fins a quin punt el drama del seu pare marca les actituds que vostè ha tingut?

—Les marca ara, encara! Jo no sabia què havia passat amb el meu pare. Ho he sabut recentment. Sabia que havia estat condemnat a mort i que havia escapat de la presó, però no en coneixia els detalls fins fa molt poc de temps. L'alcalde de Ciudad Rodrigo, en convertir-se en un dels alts càrrecs del Ministeri de Justícia, va tenir accés als documents jurídics on consta com va ser condemnat a mort el meu pare. El 17 de juliol del 1936, el meu pare estava al quarter Cazadores número 3 de Melilla. Els conjurats, a les 4 de la vesprada, van haver d'alçar-se perquè la guàrdia d'assalt els havia descobert. Van ocupar tots els quaters, van ficar en la presó el general Romerales, que era d'esquerra, i van anar a per tots aquells que estaven en contra de la insurrecció. Com el meu pare era un jove tinent acabat d'eixir de l'acadèmia, el van ficar en la sala de banderes i li van dir que reflexionara i es posara al seu costat. I el meu pare, a les 8 de la vesprada, va cridar els carcellers i els va dir que estaria al costat de la república i que no volia un tracte de favor, que el portaren a la presó. Va fer aquest acte suïcida i quixotesc, que el va dur a la condemna a mort i finalment a la seua desaparició de la presó.

I aquest acte de les 8 de la vesprada, jo l'he repetit tres voltes en la meua vida. La majoria dels espanyols pensa que jo sóc un autor polític, que he escrit molt sobre política. He escrit

prop de 300 llibres, i només 160 pàgines de política, que són tres cartes morals a tres efes: Fidel, Franco i Felipe. I eren cartes suïcides, en les quals xafe la cua del lleó quan el lleó és viu, quan, generalment, la xafen quan és mort. I les amenaces de mort, llevat del tercer cas, han estat constants. Els enviats de Franco posaven bombes als cines on es feien les meues pel·lícules, especialment *Viva la muerte*. I en el moment en què el comunisme era el futur radiant de la humanitat i Castro el seu líder més fotogènic, també se'm va amenaçar constantment. I ara se'm vol destruir d'una altra manera: fent córrer que jo veig la Mare de Déu i els apòstols.

—Per què és vostè tan incòmode?

—Perquè m'admiren. Franco em va admirar sense raó. Felipe m'admira sense raó. Els comunistes m'admiren sense raó. Tots ells han pensat que la meua obra és tan important que no difamar-la i no condemnar-la faria trontollar les bases dels seus règims. Pense vostè la cosa tan ridícula que és que el 1976, mort Franco, quedem sis persones que no poden tornar a Espanya de tan perillosos com són: la Pasionaria, Carrillo, Líster, el Campesino, etcètera i un que no mereix aquests honors, que sóc jo.

—On està ara Arrabal, ideològicament.

—S'ha dit si estic a favor de l'oposició, o de tal partit. I no és cert. La meua labor de poeta és la de ser un anticonformista, un heterodox. Crec que no se'ns hauria de pagar mai als poetes amb espòrtules, com feien els emperadors romans, però si algú mereix subvencions i ajudes de l'estat és el poeta. És molt útil que el poeta pugui escopir sobre la societat i els valors establerts.

—Ha dit que el seu pare va desaparèixer.

—Per això el tinc tan present en la meua vida. Podria aparèixer ara ací en el bar del Ritz.

—No té la convicció que haja mort?

—No, i he fet tot allò que està en la meua mà per buscar-lo. Jo quasi podria ser el fill d'un dels escriptors que més venere: Ernst Jünger, que acaba de complir 99 anys. Podria ser el fill de Julien Green. La meua vida moral té aquesta figura emblemàtica que jo vull imitar, que és el meu pare. No l'he conegut. Només he conegut les seues mans a la platja de Melilla enterrant els meus peus en l'arena. I jo l'adorne amb totes les virtuts que només pot tenir una persona que no viu.

—No l'ha traumatitzat el fet de no tenir traumes freudians, com matar el seu pare?

—No, no. El meu pare sempre s'ha presentat com un model extraordinari, inaccessible. I per això no hi ha llamp que pugui partir-me. Han intentat suprimir-me tiris i troians, se m'ha difamat d'una manera que podria ser definitiva per a un escriptor, però és impossible: estic sota la mirada de gent com el meu pare.

“Què ocorre a Tebas? Contat per Sòfocles: la corrupció política engendra la malaltia, la pesta. Els tebas, convençuts que no són culpables, busquen una víctima expiatòria, un director del Banc d'Espanya, un director de la Guàrdia Civil, busquen un mutilat, busquen Èdip.”

—La gent de la seua generació ha mantingut una relació molt fluida amb l'alcohol. Com és la seua?

—Tardana. Vaig començar amb les drogues. L'alcohol és recent, m'hi he aficionat ara. Al vi, sobretot.

—Com va ser la seua “primera comunió” amb les drogues?

—No té res a veure amb la del drogat frívol, degradat. Hi ha també la degradació de la droga. Ara vivim la degradació de tot, conseqüència de la caiguda del món de la raó. La degradació de la sexualitat, la degradació de l'amor, la degradació de la droga. La droga és molt interessant per a anar darrere de l'espill i veure què hi ha. I quan es fa d'una manera frívola, per a intentar ser feliç, per a intentar l'orgasme, aleshores és la carrera desenfrenada cap a l'horror, a les espirals de cercles danescos que ens condueixen a la mort. En la novel·la, assistim al cas d'un home que conceixerà el robatori, el crim, la prostitució femenina i masculina i, finalment, l'esclavitud a la criada, la puta i l'esclava. És impressionant la quantitat de famílies de drogats que vénen a veure'm entusiasmats i em diuen que he retratat els cas del seu fill, a qui jo no coneixia. La vulgaritat de la droga és monòtona, el via crucis és el mateix per tots.

—Ha tingut accés a casos reals?

—Sóc una rata de biblioteca i m'interessa tot: l'amor entre les paneroles o les matemàtiques fractals.

—Interessant.

—El món de la droga no és tan recent com sembla, i també és a les biblioteques. És un món que coneixen perfectament els grecs: Diògenes, Plató... El de la droga és un problema de quantitats. Diògenes li demana un beuratge de droga a Plató. Li'n demana una copa. Però Plató li'n dona una àmfora. I Diògenes diu que, com de costum, Plató no sap fer la diferència entre qualitat i quantitat. La degradació del món de la droga és molt espectacular perquè és el món de la raó aplicat a la fruïció: per a obtenir el frenesí de plaer emprarem la raó, és a dir la droga. La raó explota en l'interior. Assistim a aquest moment fascinant, que acompanya la filosofia, la literatura, i que és la transició dels titans als déus. La raó explota. Les matemàtiques fractals, ja que veig que li interessen molt, estan creades per Benoît Mandelbrot, que viu a Harvard. Les matemàtiques fractals exploten la raó, com fa explotar la raó la biologia molecular. L'agent del mal d'avui és el prió. L'agent del *scrape* i de les vaques boges no s'ha vist mai: és una hipòtesi. És a dir: el món de la raó ja no es pot aplicar ni a les matemàtiques ni a la física ni a la biologia molecular. Estem en el principi d'indeterminació. Principi tan devastador en

el món racionalista espanyol que s'ha traduït per *incertesa*. La droga i la corrupció estan lligades. Són elements que sorgeixen de la insatisfacció que creen els titans. Això dóna peu a la droga. El món degradat crea aquestes situacions des de l'origen de la humanitat. Recorde vostè què ocorre a Tebas, contat per Sòfocles: la corrupció política engendra la malaltia, la pesta. Això passarà ací, ho vaticine. I jo mai no vaticine res que no passe. Arribarem a la pesta. Aleshores, els ciutadans tebas pensen que no poden ser culpables, és clar, ha d'haver-hi una víctima expiatòria, un director del Banc d'Espanya, un director de la Guàrdia Civil, i busquen un mutilat, Èdip. Però el mal no està en la víctima expiatòria, el mal està en la pesta. Els racionalistes-positivistes, com li he dit, han traduït el principi d'indeterminació per incertesa. Per què? Perquè volen atraure'l al món de la raó. La indeterminació en mecànica quàntica ens afirma que no podrem mai descobrir si la matèria és matèria o és ombra, si la llum és ona o matèria, per això ho tradueixen al revés. Avui, el món de la indeterminació toca tots els extrems de la vida. Vivim aquest moment fascinant: el pas del món dels titans al món dels déus. Aquests titans racionalistes van fer construccions meravellosament racionals que havien de canviar i millorar el món: el marxisme, el feixisme, la democràcia cristiana, el làser, la televisió... però tot això ens ha fet més desgraciats.

—Sobreviuem?

—Si estem en el moment millor que es puga imaginar! Sobreviuem molt bé. Canviarem. Vivim aquest canvi. Hi ha alguna cosa més extraordinària que viure aquest canvi? Aquest canvi no ha succeït tantes voltes en la història de la humanitat: succeeix ara. Polvoritzar la base d'allò que tots pensàvem que era la raó. Això explota.

—Explique'm la seua relació amb les drogues, Arrabal.

—És una relació d'espectador, d'home curiós. La droga és la temptativa de veure més enllà del que em permet la meua pròpia ment. Però no té res a veure amb aquest viatge.

—És cert que les ha tastades totes?

—Sí, totes les que he tingut accés. Des de les que es prenen per les venes fins les que es fumen o es beuen.

—Necessita estimular-se per a escriure?

—No, escriure és una espècie de fracàs. Un

—Arrabal, vostè és dels que creuen que el castellà corre perill a Catalunya?

—Em sembla una cosa completament absurda. Jo he vingut sempre a Catalunya, he parlat en castellà i la gent m'ha contestat sense amoïnarse. Inclús se m'han demanat disculpes per haver-me de presentar en català, quan no era necessari. M'agrada el català. Durant els meus anys a València em vaig ensenyar alguna paraula, com "festejar", que era eixir amb una dona. I ja que vostè és ací permetta'm que li cante l'himne regional valencià, després de mig segle sense cantar-lo.

—És una deferència.

—"Para ofrendaaar nuevas glorías a Espaaaña, nuestra regiíoón supo luchaaar, ya en el tallleer y en el campo resuenaaan cantos de amor, himnos de paaaz..."

acte nocturn, compensatori, frustrant. I espere deixar d'escriure molt prompte. Potser als 80 anys. Pense dedicar-me a la filosofia, a l'aventura. És l'edat ideal per a ser un Don Joan.

—Espera no haver tocat sobre sexualment.

—El Don Joan no té res a veure amb el sexe. En els grans seductors la sexualitat intervé d'una altra manera a com la concebem. Els dos grans seductors francesos són Abelard i Sartre. Abelard, en l'edat mitjana, va ser castrat i a partir d'aquest fet l'amor d'Eloise es converteix en un amor embogit i desbordant. I Sartre, a partir dels 40 anys, quan ja no és un masturbador de clitoris, com assegura que ho va ser Simone de Beauvoir, és quan té les dotze novies famoses.

—El seu pare, segurament, va morir per la república, vostè és monàrquic?

—Potser va morir per la República, però potser li haurien

agradat les lleis de Plató. Seria positiu ser monàrquic, tenint en compte que Plató ho era, i creia que aquest era el millor mètode de govern, sempre que el monarca siga el filòsof, però també pot ser el pitjor si el monarca no és el filòsof, i es converteix en tirania. Em sembla molt simpàtic ser monàrquic en el món en què vivim, una cosa molt excèntrica, i en canvi l'esquerra espanyola ho porta molt malament. Ho porten millor els francesos. Jo vaticine molt poques coses, vostè ja ho sap, però aquests vaticinis solen produir-se. I crec que França tindrà un rei d'ací 10 o 15 anys, només començar el segle XXI. I aquest rei acaba de complir ara 20 anys, i li diuen Lluís.

—Que té una bola per a interpretar?

—Jo dic que només es pot encertar quan intervé la confusió. No propose la confusió i el caos, dic que el caos és el desfici dels titans, però la confusió és l'atzar dels déus. Per tant, els que sabem que la confusió és aquí i fem un esforç intel·ligent per no construir de manera racional, tenim possibilitats de pegar en el clau. És cert que al llarg de la meua vida he pegat en el clau alguna volta, i potser que ara m'equivoque totalment, però mesclant la confusió i la imaginació, que és l'art de combinar el nostre record, em sembla que no va desencaminada la idea. A més, hi ha més respecte a França per la monarquia que a Espanya. Hi ha una relació molt estranya entre l'esquerra i la monarquia a Espanya. Una relació que va de la censura a la falta de convicció.

Miquel Alberola